

UREDNIKOV POOROČILO

Poročilo o »Učit. tovarišu« je podal urednik tov. Vekoslav Mlekuž. Naprosil je navzoče, naj mu sporočijo svoje mnenje in svoje predloge za nadaljnje urejanje »Učit. tovariša«. Tov. Hudales pohvalno omenja in pozdravlja polemiko v »Učit. tovarišu«, ki se je sprožila radi postopanja slovenske delegacije in glavni skupščini. Ugotavlja, da moramo posvetiti v stanovskem glasilu največ prostora avtokritiki. Tov. predsednik Kumelj ugotavlja, da je »Učit. tovariš« organ učiteljske organizacije in ne vodstva sekcije. Vsakomur je dana prilika, da v stanovskem glasilu objavi svoje mnenje. Pogoji za to je seveda dostojen ton in upoštevanje »prilike«, v katerih živimo. Z objavo kritik ne kažemo svoje slabosti, temveč svojo moč.

Poročilo urednika »Učit. tovariša« je bilo soglasno sprejeto. Ob koncu je tov. urednik izrazil prošnjo na navzoče, da pojasnijo svojemu članstvu vzroke, ki dovedejo do tega, da nekateri članki ne morejo iziti v obliki, ki bi je želel pisec. Temu ni kriv on, temveč drugi činitelji.

IZPREMEMBA PRAVIL

O izpremembi pravil in reorganizaciji združenja je poročal predsednik tov. Kumelj. Iz njegovih izjavanj je bilo posneti, da moramo biti že danes pripravljeni na izpremembe v notranji ureditvi države, ki bi vplivale tudi na našo organizacijo. Ugotavlja, da nimamo nikakega namena razbijati dosedanje organizacije, temveč delamo samo z vidika, ker hočemo biti pripravljeni v okviru sedanje organizacije za prilagoditev razmeram. Naše delo je zgolj konstruktivne narave. Sreska društva naj razmišljajo o tem. Tov. predsednik je po sklepu skupne seje upravnega in nadzornega odbora iznesel tri točke, po katerih bi bilo mogoče reorganizirati naše združenje. Za enkrat bodo sreska društva o tem obveščena še s posebno okrožnico, ki bo izdana po seji upravnega odbora v Beogradu, v kateri bodo dobila navodila glede dela na tem vprašanju. K temu vprašanju je zelo obširno govoril predsednik sreskega društva Celje tov. Franjo Roš, poudarjajoč, da se članstvo sreskega društva Celje povsem strinja z izjavljanih tov. predsednika Kumlja. Tudi on je poudaril željo, naj se reorganizacija izvrši v okviru sedanje organizacije. Sekcije so že doslej imele svojo avtonomijo, ki jo bo treba le še razširiti. Nadalje je poudarjal, da je bil korak hrvatskega učiteljskega sklada s politiko hrvatskega naroda, in zato želi, naj bi se v naših glasilih ne objavljale kritike, ki žalijo Hrvate. Prepričan je, da se bo na ta način, ki bo vezal posamezne organizacije jugoslovanskega učiteljskega združenja, naj se izvrši povsem legalno, ker ne moremo še podreti starega, dokler nimamo novega združenja. Vsi zaupamo predsedniku tov. Ivanu Dimniku in tudi srbskemu učiteljskemu, pri katerem smo vedno uživali vse zaupanje in vso oporo. Želimo samo, da najdemo tudi v bodoče, kakor doslej, to tudi pri hrvatskih učiteljih, na katere naš veže dolgoletno složno skupno delo v dobrobit učiteljskega stanu. Ugotavlja, da je treba dati sreskim društvom v novih pravilih še več avtonomije. S tem bodo sreska društva aktivizirana z ozirom na večjo odgovornost, ki jo bodo morala nositi. Organizacija pa naj v bodoče veže naše delo in daje enotno smer. Vse pa naj se izvrši na demokratični osnovi. Prepričan je, da bomo v prihodnjem letu lahko izvršili reorganizacijo združenja v sporazumu s srbskim in hrvatskim učiteljskim. Ponovno poudarja in apelira na sreska društva, naj se v ničemer ne prenašajo in naj izvršijo vse le v okviru dejstev in potreb. Izvajanja tov. Roša so bila sprejeta z velikim odobravanjem. K temu vprašanju so govorili še tov. Lulik, tov. Ledinek, ki je poudarjal demokratizacijo v združenju, tov. Zupančič Jože, tov. Hudales Oskar in tov. Pavlič Ivo. S tem je bila debata o tem vprašanju izčrpana in so bile soglasno sprejete glavne smernice, ki jih je v imenu upravnega in nadzornega odbora podal tov. predsednik.

AKTIVIZACIJA ČLANSTVA

Načrt za poživitev dela v organizaciji se glasi:

1. Odbori sreskih učiteljskih društev naj pritegnejo k delu čim več članov in članic. Za poedina aktualna vprašanja naj pritegnejo v odbor ali pa samo k sejam sposobne in delavoljne članice, ki naj prevzamejo o teh vprašanjih referat za zborovanja. Naj se da možnost, da nastopa na zborovanju čim več članov, v prvi vrsti poverjeniki za razne učiteljske ustanove, s kratkimi in izčrpni referati.

2. Zlasti naj se potrudijo, da pritegnejo k delu čim več mladih članov. Posebno naj se brigajo za učiteljske pripravnike. Eden ali pa dva mlada člana bodita v vsakem odboru sreskega društva. Referate in koreferate na zborovanjih naj prevzamejo tudi pripravniki.

3. Vsak odbor sreskega društva naj si napravi v začetku vsakega upravnega leta točen načrt za svoje delo, ki ne sme biti prepuščeno slučaju. Že v začetku leta naj se določi vrste teh predavanj. Če je le mogoče, naj prevzamejo predavanje učitelji - člani tega društva. Le v res nujnih primerih naj se naprošajo predavatelji iz sosednjih sreskih društev ali drugi. Predavanja naj bodo aktualna in kvalitativno na višku, potem bo udeležba na zborovanjih dobra.

4. Velika skupna manifestacijska zborovanja naj se vršijo le ob posebnih prilikah. Ta zborovanja so sicer važna, ker dvigajo moralno članstva in vzbujajo občutek moči in krepe zavest solidarnosti, vendar pa ne vzgajajo članstva k aktivnosti. Za navajanje članstva k sodelovanju služijo lahko le društvena zborovanja, ki prinašajo glede na delo lahko vse drugačne rezultate, kot skupna. Društve-

na zborovanja naj se v poletnem času po možnosti priredijo v raznih krajih.

5. Sekcija sama bo storila kar koli bo mogla, da bo pritegnila k delu čim več članov. Predvsem bo skrbela za pritegnitev učiteljskih pripravnikov. Zato bo odprla v »Učit. tovarišu« posebno rubriko, v kateri bodo imeli prostor pripravniki. Ti naj v stanovskem glasilu sami pišejo o svojem položaju. Posebno važno je, da opišejo svoj življenjski položaj v raznih krajih z ozirom na njih gnotno stanje.

6. Na vse upravne odbore sreskih društev, v katerih je letos mnogo izprememb, poslati pismen apel, da čim tesneje sodelujejo s sekcijo. Zlasti je potrebno:

- a) da točno poročajo o društvenih zborovanjih;

- b) da točno in brez odlašanja dostavljajo vse vloge članstva sekciji, oziroma, da jih v svojem delokrogu rešujejo;

- c) da pripravljajo za društvena zborovanja potrebne odgovore na vprašanja pravnega značaja, ki jih stavlja članstvo. Za vlaganje raznih vprašanj so nekatera sreska društva določila posebne skrinjice, v katere lahko vsakdo vrže nepodpisano vprašanje, napisano na list papirja. Ta vprašanja zbere društveni tajnik po zborovanju in odgovori nanje na prihodnjem zborovanju. Ta način obravnave raznih vprašanj se nam zdi zelo primeren, zato ga sreskim društvom priporočamo;

- d) da redno pošiljajo sekciji članske seznane in periodična poročila;

- e) da točno in brez odlašanja odgovarjajo na vsa vprašanja, ki jih nanje naslavlja sekcija;

- f) da v smislu sklepa banovinske skupščine javljajo sekciji vsa napredovanja, premetitve, postavitve šolskih upraviteljev, izpraznjenja mesta, ki se izvršijo v srezu in sporoče vsak primer poimensko posebej, in če obstoja proti izvršenemu ukrepu kak prigovor, kakšen in zakaj. Tudi v primerih, kjer ni prigovorov, je treba obvestiti sekcijo;

- g) vse slučaje netovarskega nastopanja in dokaze zanje, naj skrbno zbirajo in proti kršilec stanovske discipline postopajo po določilih stanovskih častnih razsodišč.

7. Za izvajanje potrebnega kontakta med sekcijo in društvi je treba agilnih in sposobnih društvenih tajnikov. Tajnikom bi bilo treba dati enotna navodila za opravljanje tajniških poslov. V to svrhu bi bil potreben sestanek društvenih tajnikov, da bi se z njimi vodstvo organizacije razgovorilo o delu in jim dalo potrebna navodila.

8. Uvaževanje in izvajanje gornjih predlogov bi prineslo po našem prepričanju v organizacijo novega življenja.

9. Načrt je bil kot sklep upravnega in nadzornega odbora soglasno sprejet.

DELOVNI NAČRT

Nadalje je predsedniški zbor obravnaval delovni načrt za poslovno dobo 1939./40. Ta načrt obsega:

V organizaciji

1. Izprememba pravil — reorganizacija združenja.

2. Aktivizacija članstva.

3. Vzgoja članstva za brezkompromisne borce na stanovskem programu. Čiščenje naših vrst. Izpolnjevanje obvez do pravil, poslovnikov in nadrejenih organizacijskih instanc.

4. Delo za razmah učiteljskih gospodarskih in socialnih ustanov — gospodarski dan.

5. Podpiranje organizacijskega, stanovskega, pedagoškega in mladinskega tiska:

- a) s propagando;

- b) s sodelovanjem;

- c) z dostavo poročil o organizacijskem delu.

6. Priprava in skrb za plodonosen potek društvenih zborovanj in določitev dobrih in aktualnih referatov in predavanj.

7. Publikacija naših teženj, predlogov in zahtev v javnosti.

8. Skrb za učiteljski naraščaj.

Naše zahteve

1. Stalnost.

2. Korektne premetitve, upokojevitve, odpuštev, napredovanj in degradacij.

3. Zvišanje prejemkov — izenačenje prejemkov neporočenih s poročenimi. (Razne akcije sekcije in sreskih društev.)

4. Napredovanja:

- a) pripravniki;

- b) V. položajna skupina.

5. Kontraktualci — sprejem v državno službo in vštete let.

6. Učiteljice ženskih ročnih del — ureditev položaja.

7. Ureditev položaja šol. upraviteljem.

8. Razpisi in postavitve.

9. Zakon o uradnikih.

10. Zakon o ljudskih šolah.

11. Učni načrti.

12. Izpremembe uredbe o disciplinskem postopanju.

Tov. Hudales stavi z ozirom na točko 6. delovnega načrta predlog, naj odbori sreskih društev temeljito zaposlijo članstvo s študijem krajevnih razmer. Na osnovi zbranih gradiva o materialnih, socialnih in ekonomskih prilikah, v katerih živi naš narod, bo lahko zbrati principe, na katerih naj sloni delo slovenskega učiteljskega šola in izven nje. Že na prvih sejah odborov sreskih društev naj se obravnava to vprašanje, kateremu naj sledi obravnava na zborovanjih sreskih društev. Predlog tov. Hudalesa je bil z odobravanjem sprejet.

Tov. Jože Zupančič, predlaga, naj bi sekcija zbrala in sestavila seznam predavateljev. Tov. predsednik in tov. tajnik mu pojasnita, da je to sekcija skušala že storiti. Potrebno pa je, da v prvi vrsti predava na zborovanjih članstvo samo, ker se bo s tem pritegnilo k delu. Po teh pripombah je bil načrt dela soglasno sprejet.

Tov. tajnik izroči navzočim nov pravilnik odseka za obmejno in manjšinsko šol-

stvo, ki se je osnoval v skladu s sklepom banovinske skupščine.

Tov. Debeljak iznese vprašanje šolskih nalog. Tov. predsednik ga naprosi, naj sresko društvo sestavi predlog z utemeljitvijo, na kak bomo posredovali pri kr. banski upravi in ministrstvu prosvete. Tov. Vrhovec želi informacije, ali še obstoja sresko društvo Gornji grad, ki je sklenilo likvidirati. Tov. predsednik mu pojasni, da je zadevo uredil s tov. Hudalesom in bo sresko društvo še nadalje

SPOROČILO UREDNISTVA

Zaradi obširnosti poročila o predsedniškem zboru so tokrat morali izpasti vsi članki.

NEZASEDENA UČITELJSKA MESTA V SREZU MURSKA SOBOTA

Tišina 1 mesto (7 km od Murske Sobotice). Bodonci 1 mesto (avtobusna zveza). Cankova 1 mesto (avtobusna zveza). Fiksinci 1 mesto (avtobusna zveza). Grinci 1 mesto (avtobusna zveza). Kramarovi 1 mesto (avtobusna zveza, z lepim uprav. stanovanjem). Srdica 3 mesta (avtobusna zveza). Kruplivnik 1 mesto (avtobusna zveza). Gornja Lendava 2 mesti (avtobusna zveza). Kuzma 4 mesta (z lepim uprav. stanovanjem). Dol. Slaveči 1 mesto. Vidonci 3 mesta (z lepim uprav. stanovanjem blizu železnice). Šulinci 1 mesto (z lepim uprav. stanovanjem blizu železnice). Budinci 1 mesto (blizu železnice). Domanjševci 1 mesto (blizu železnice). Zenavljci 1 mesto (blizu železnice). Fokovci 1 mesto (10 km od Murske Sobotice). Vučja gomila 1 mesto (z lepim uprav. stanovanjem in gospodarstvom). Andrejci 1 mesto (blizu Murske Sobotice). Prosenjakovi 1 mesto. Pertoča 1 mesto (avtobusna zveza). Kančevci 1 mesto (blizu Murske Sobotice). Martjanci 1 mesto (3 km od Murske Sobotice).

— Nova mladinska zbirka narodnih pesmi. Znani skladatelj Ivan Matetič-Ronjgov je zbral 128 dvoglasnih istrskih narodnih pesmi v zbirki »Čakavska — primorska pjevanka«, namenjena mladini vseh vrst šol. Skladatelj je znan našim javnosti po nekaterih pesmih (Čače moj, itd.), ki jih je izvajal Trboveljski Slavček na svojih koncertih v Ljubljani in drugod po Sloveniji. Šole, mladinski zbori in učiteljskega, naroči to zbirko, ki bo izšla ob koncu tega meseca pri Učiteljskem pevskem zboru »Emil Adamič« v Ljubljani, Franciškaška ulica 6/L. Cena 35 din.

— Nepoučenost je pogosto kriva, da človek nevarno bolezen zanemari. Posledice so lahko usodne. Med zelo nevarne in močno razširjene bolezni spadajo one ušesa, nosa in grla. Koliko otrok, pa tudi odraslih, bi bilo obvarovanih smrti, če bi ljudje te bolezni poznali in če bi se pravočasno zatekli k zdravniku. Tako pa zahtevajo bolezni ušesa, nosa

Kaj vse pišejo o učiteljskemu, šoli, prosveti in JUU

— I »V Prekmurju manjka učiteljev« je naslov članka v »Večerniku« od 3. novembra, ki pravi med drugim: Te dni je v teku akcija za zasedbo nezasedenih učiteljskih mest v soboškem okraju. V tem pogledu se je obrnila sreska organizacija JUU na svojo centralo. Poleg tega bo še posebno odposlanstvo interveniralo na banovini. Opozorili bodo na stanje tudi ministrstvo prosvete. Kakšno je to stanje? Samo v soboškem okraju manjka 31 učiteljev. Nezasedena so mesta v krajih, ki bi zahtevali posebno skrb in nego v prosvetnem pogledu. Na nekaterih šolah manjka celo po več učiteljev. Rekord nosijo šole na skrajni tromeji. V Kuzmi manjkajo 4 učitelji, v Krđici 3, v Vidoncih 3 in v Gornji Lendavi 2. Enako pomanjkanje učiteljskega kot v soboškem okraju vlada tudi v lendavskem. Zato bodo verjetno začeli tudi tu akcijo za nastavitve novih moči.

— I Nova Pravda od 28. oktobra prinaša pod naslovom »Izobraženstvo« v svojem naslovnem članku med drugim tudi sledeča razmotrivanja: Pregledujemo seznam profesorjev

obstajalo. Tov. Hajnshek opozarja na težko stanje šolstva v Prekmurju, kjer primanjkuje 31 učnih moči, ter naproša sekcijo, da posreduje. Tov. Serajnik opozori navzoče, da je Učiteljska tiskarna izdala Jančičevo zgodovino v slikah, ki bo odličen pripomoček pri pouku, ter apelira na navzoče, da pridno se-gajo po njej.

S tem je bil dnevni red izčrpan, tov. predsednik se je zahvalil navzočim za temeljito sodelovanje in stvarno obravnavanje ter je zaključil predsedniški zbor.

Splošne vesti

in grla zlasti po kmetih leto za letom mnogo žrtev ali pa postanejo bolezniki kronične in ljudje trpe vse življenje, ker niso bili o njih poučeni. Vodnikova družba hoče našemu ljudstvu pomagati tudi v tem pogledu. Zato obsega njen letošnji knjižni dar tudi poučno knjigo o boleznih ušesa, nosa in grla. Knjigo je napisal zdravnik - specialist za te bolezni, dr. Janko Hafner. V njej najde lajkaj vse, kar mora vedeti o teh nevarnih boleznih. Vse, ki ljubijo lepe in poučne knjige, vabi Vodnikova družba k pristopu med svoje člane. Včlanite se še danes pri poverjeniku Vodnikove družbe v vašem kraju, ali pa direktno pri glavni pisarni družbe v Ljubljani, Knaflijeva 5. Ne odlašajte s prijavo! Opozorite na to poučno knjigo tudi svoje prijatelje in znance. Za borih 20 dinarjev dobite meseca decembra štiri lepe knjige, ki vam bodo krajšale dolge zimske večere.

KNJIZEVNO SPOROČILO

Vsem onim kulturnim delavcem, ki so podpisancu na njegovo prošnjo obljubili sodelovanje pri zbiranju spominov na svoje šolanje, pa tudi onim, ki so prejeli tozadevne prošnje, pa se še niso odločili za sodelovanje, sporočam tem potom, da je zadnji termin za pošiljanje prispevkov določen na 1. december t. l. — Iz črtic, ki so do sedaj došle podpisancu, je sklepati, da bo zbirka precej obširna in bi utegnila obsegati celo dva zvezka. Na razna vprašanja cenj. sodelavnikov, oz. sodelavnic sporočam tudi, da naj zamišljeni spomini ne obsegajo samo pozitivne, marveč, če je taka dana, tudi negativno sodbo o šoli in njenih činiteljih. Na tak način se potem v šolski črtici laže zasluži ozadje tega ali onega dogodka v življenju posameznika. Iz tega sledi, da zbirka ne bo obsegala samo običajnih mičnih anekdot, marveč bo dala z opisi šolskega življenja tudi pobudo za razmišljanje vzgojnega dela, torej pobudo za razvojni gledanje dogodkov spominskih črtic.

V Središču ob Dravi dne 4. nov. 1939.

Anton Kosi

— Poročila se je tovarišica Hosnar Marija, učiteljica pri Sv. Bolfenku z gospodom Kerencičem Jožetom, dipl. phil. iz Sv. Bolfenka pri Središču. — Mnogo sreče!

slovenske univerze in vidimo, da je zelo in zelo skromno število onih, ki so s svojim delom v najbližjem stiku z ljudstvom. Slovenska gledališča omejujejo svoje uveljavljanje na mesta, v počitnicah se tu pa tam nekatere gledališke družine pokažejo v večja podeželska naselja, kmečko in delavsko ljudstvo je tudi v tej kulturni panogi prepuščeno sebi. Umetnostne razstave na deželo ne pokukajo. Povprečen slovenski človek komaj ve, kaj je to likovna umetnost. Slovenski človek ne zna ceniti muzejev in raznih zbirk. Če analiziramo podrobno socialno in kulturno delo na deželi vidimo, da se morajo pod pritiskom prilik celo učitelji umikati v senco in v manj viden kot. Kulturno in socialno delo morajo opravljati preprosti ljudje, sami sebi prepuščeni. Včasih najdejo zatočišče v župnišču ali pri skritem posamezniku. Prišli smo tako daleč, da je kulturno in socialno delo strogo ločeno po političnih koristih in namenih, zato mnogi kulturnega in socialnega dela ne cenijo, ker se boje današnjih darov, ki jih tako socialno in kulturno delo prinaša.

opevati metlo. Tu pač planta Musa Pedestris, pritlična Modrica. Evo besedila:

Skupaj hodila sva sedemnajst let, zdaj pa ločila bova se spet.	Preveč mi ne vriskaj, da užival boš dni. Lahk' do zadnjega čakal na pokojnino boš ti.
---	--

Sedemnajst let! To dolgo pač ni. A stara postala sva jaz ino ti.	Pa tudi ne stokaj, saj dolgo ne bo, da ceker moj novi — vzame slovo.
---	---

Zdaj pa v hram te bom obesila, a nikdar na te ne bom pozabila.	Spet skupaj krevljala bova dosti še let — in se srčno smejala, če nama smeje se svet.
---	--

Zraven tebe v kotu metla stoji. Če kdo te napade, na pomoč prihi.	Gospo Straussovo bova pa vedno hvalila, kjer bova stala, koder hodila.
--	---

Le mirno počivaj, cekrček moj. Pokoj uživaj pa kakšno zapoj.	Saj, ceker neugnani, polnila te je, z veseljem in radostjo — al' pa tud' ne!
---	---

Anifares Cavok.
Priobčil dr. Anton Debeljak.

† Serafina Kovač

Rajni Ivan Kovač, višji revident drž. železnice, je bil tisti, ki je Zofko Kvedrovo nagovarjal, naj čita slovenske pesnike, kot Gregorčiča. S tem jo je nemara spravil na pot pisateljstva. Njegove stike z darovito Zofko sem omenil v »Sokolčcu« 1937. poleg prigodniškega soneta ob njegovi smrti. Zasluga njegove žene, ki je preminula 30. oktobra 1939., pa je ta, da ni sežgala par Zofkinih pism na I. Kovača, temveč jih je meni poklonila za ponatisk. Kot bivša učiteljica se je zavedala, kak pomen ima avtorica »Hanke« za jugoslovensko književnost. Sedaj bi kazalo pogledati v njeni ostalini, ali ni morda še kaj slovstveno zanimive korespondence, vredne tiskarskega črnila. Poprej mogoče takih pism ni dovolj ocenila ali pa se ji ni zdelo primerno objaviti jih za živa. Toda urednica Zofkine literarne zapuščine bi prav prišla slednja vrstica s tega področja.

Pokojna gospa Serafina ima morebiti sama kako literarno iver v svojih predalih. L. 1934. mi je namreč njen mož v gostilni pokazal šegave verze: slovo od doslužene rogože (cekarja). Tu ne bomo izpraševali, je li Rogoža upesnitve vreden junak, kakor si staro-kitajski lirik ni belil glave o tem, ali sme